

1984

# הפורנוגרפיה של הפוליטיקה

על המשחק המסוכן בין אמת ושקר

אבנר הופשטיין  
המחלקה לסוציולוגיה  
למדע המדינה ולתקשורת

כ"ג

כרגיל, הוקרנו על המסך פניו של עמנואל גולדשטיין, אויב העם.

לחישות בקעו מקרב הקהל. האשה הגוצה בהירת-השער פלטה צווחת פחד וגועל. גולדשטיין היה הבוגד ובעל הסטיות שהיה פעם (מתי בדיוק לא זכר שום אדם) אחד ממנהיגי המפלגה, שווה בדרגה כמעט לאח הגדול בעצמו. ואחר-כך נתפס בפעולות קונטר-רבולוציוניות, נידון למיתה, וברח באורח-פלא ונעלם. יום-יום מקרינים בשתי דקות השנאה תכנית חדשה, אבל אין תכנית שבה אין גולדשטיין הדמות הראשית".

(מתוך 1984 מאת ג'ורג' אורוול, הוצאת עם עובד, תרגום מאנגלית: ג. אריוך).

"חזרה בסינסנטי, מר טראמפ חש בנוח על הפודיום אל מול קהל אוהד, חופשי לשוחח על מינויו העתידיים לקבינט ועל מלחמתו בהילארי קלינטון. "היה לנו כיף גדול להילחם בהילארי, לא כן?", הוא שאל בטון מתגרה את הקהל. "לכלוא אותה! לכלוא אותה!", שאגו תומכיו, כשהם מניפים אגרופיהם באוויר".

(תרגום מתוך כתבה באינדיפנדנט שפורסמה ב-2 בדצמבר 2016).

פחות מחודשיים אחרי שדונלד טראמפ נבחר לנשיא ארצות הברית, נכנס אדגר וולש, אב לשניים, בן 28 מצפון קרוליינה, לפיצרייה "קומט פינג פונג" בושינגטון, חמוש ברובה ופתח בירי. למרבה המזל איש לא נפגע, וולש נעצר. מקרים מעין אלה מתרחשים כמעט מדי חודש בארצות הברית רווית הנשק הפרטי וטעונת האמוציות. חולי נפש, אנשים שידם קלה על ההדק, מהגרים בעלי רגשות לאומיים שמתפרצים או קטינים שלא למדו להבחין בין רע לטוב - לא חסרים מניעים שיכולים להביא לירי מיותר.

אך בחקירתו של וולש נחשף מניע חדש למעשה התוקפני, המתחבר לתורת ה"פוסט-אמת" שהנשיא הנבחר טראמפ הוא אחד ממחולליה וממאמציה הנאמנים ביותר. גישה זו גורסת, כי בעידן החדש חשיבותם של עובדות, נתונים, ממצאים או הנמקות המסתמכים על "אמת" פוחתת, וכי אפשר להסתמך (גם בדיווחים חדשותיים) על "עובדות אלטרנטיביות", ביטוי שבו השתמשה זמן מה אחרי בחירתו של טראמפ, יועצת התקשורת הנאמנה שלו, קלי-אן קונוויי.



אבנר הופשטיין

הטשטוש בין אמת ובדיה, עובדות ושמועות, חדשות אמיתיות ומזויפות ("פייק ניוז" כפי שהן מכונות), ובאופן כללי בין עולם ה"מציאות" שבו מנוהל השיח הציבורי לבין עולם ה"ריאליטי" שטראמפ הוא מכוכביו הבלתי מעורערים, סייע לטראמפ לגבור על שורה ארוכה של מועמדים מהממסד הפוליטי, במפלגתו ובמפלגה היריבה, ולזכות בכרטיס כניסה לבית הלבן. היה זה אחד ממסעות הבחירות המוזרים (והאלטרנטיביים) ביותר שידעה אמריקה. במידה רבה, הגישה הזאת מאפיינת גם את החודשים הראשונים בכהונתו.

חזרה לוולש. בחקירתו הסביר כי נסע את המרחק הנדרש מצפון קרוליינה לושינגטון (שש שעות במכונית) כדי "להציל ילדים". זאת בעקבות חשיפתו לשורה של פרסומי חדשות מזויפים שזכו לכינוי "פיצה גייט", ועל פיהם קלינטון אחראית - קחו נשימה עמוקה - להפעלת רשת פיצריות המנוהלת בידי פדופילים, המעסיקים קטינים כדי לנצל אותם מינית. לפי הדיווחים שהופצו, "קומט פינג פונג" בושינגטון היא אחת מאותן פיצריות, ולשם נסע וולש כדי להציל ילדים מגורל של ניצול מיני מחריד.

### חמשת דיווחי השקר הפופולריים ביותר ברשת זכו ליותר חשיפה ברשתות מחמשת הסיפורים ה"אמיתיים" שפורסמו בכלי תקשורת מסורתיים כמו ה"ושינגטון פוסט"

הנה-כי-כן, מתערבבים להם המציאות והשקר לבלי הכר. וולש ביצע מעשי פשיעה מסוכנים (שימוש בנשק חם, תקיפה). זאת המציאות. וולש סבר שהוא עושה מעשה גבורה. גם זאת מציאות. וולש נחשף לדיווחים "עיתונאיים" על המתרחש ברשת הפיצריות. אמת לאמיתה. הסיפורים הללו אומצו והופצו באופן שיטתי על ידי בכירים במטה טראמפ, בהם בנו של מייקל פלין, פלין ג'וניור, שמונה לתפקיד יועץ לביטחון לאומי של הממשל החדש. זאת אמת. פלין היה חבר ב"צוות ההקמה" של הממשל החדש, שפעל בין הבחירות להשבעה. גם זאת אמת.

והנה השקר, או למצער, ה"פוסט-אמת": קלינטון מעולם לא עסקה בפדופיליה; מעולם לא פעלה רשת פדופיליה בפיצריות בושינגטון או במקומות אחרים; ◀





השבעת אובמה, 2009

ברק אובמה, איננו אזרח אמריקני, שכן המסמכים שהוא מציג המוכיחים כי נולד בהוואי מזויפים, ומוצאו ממדינה מוסלמית כלשהי (אולי קניה), ולפיכך לא היה זכאי על פי חוקת ארצות הברית להיבחר לתפקיד נשיא. דבר לא השקיט את התיאוריה הזאת, שטראמפ היה ממחולליה, גם לא מסמכים והצהרות רשמיות, וזאת אף שעד כה לא הוצגה הוכחה אחרת.

**"אמת אלטרנטיבית" אינה בהכרח תלויה באמונה בקונספירציות. לעתים כל מהותה הוא אמירה אגבית של שקר מתוך שכנוע עצמי עמוק, כמו רבות מהנחות היסוד של טראמפ**

"אמת אלטרנטיבית", או "פוסט אמת", אינה בהכרח תלויה באמונה בקונספירציות או בחדשות-שקר כלשהן. לעתים כל מהותה הוא אמירה אגבית של שקר מתוך שכנוע עצמי עמוק, המתעלם במתכוון מכל טיעון נגדי. רבות מהנחות היסוד של טראמפ הן כאלה, והן מקבלות את תוקפן מנחרצותן. למשל, הצהרתו של דובר הבית הלבן בהופעתו הראשונה בפני כתבים, ולפיה "בטקס



השבעת טראמפ, 2017

מעולם לא דווח על חשד כזה; מעולם לא נחקר חשד כזה; אין תיעוד לפגיעה בילדים על הרקע הזה; ובניגוד לטענת גורמים בסביבתו של טראמפ (או במטה שלו) גם אין כל איזכור לכך באימיילים של קלינטון - "תוכנם" הפך למסד שלם לתיאוריות קונספירציה מופרכות וחסרות יסוד.

פלין ג'וניור הקונספירטור פוטר בסופו של דבר, בעקבות לחץ ציבורי, ממטה המעבר של טראמפ. זה לקח יותר מדי זמן, וסביר להניח שבינתיים נחשף לחומרים רגישים, אולי לסודות מדינה. אביו לעומת זאת נאלץ להתפטר אחרי זמן קצר, בעקבות, ובכך... אמירת שקר. פלין ג'וניור המשיך להביע אמון בתיאוריית הקונספירציה (השקרית) שקידם גם אחרי שפוטר, וזאת בלי לספק ולו בדל של הוכחה לקיומה. בציוציו הפך על פניה את הפרדיגמה שעליה מתבסס שלטון החוק כולו, וטען כי כל עוד אין הוכחה השוללת את "פיצה-גייט" הוא ימשיך להאמין בקיומה.

אבל פלין ג'וניור לא לבד כמובן. הבוס שלו טראמפ מפתם בקצב מסחרר זה שנים רבות תיאוריות שקריות. למשל, תיאוריית ה-"birther", הגורסת כי הנשיא היוצא,



ורצח". חמשת דיווחי השקר הפופולריים ביותר ברשת זכו ליותר חשיפה ברשתות מחמשת הסיפורים ה"אמיתיים" שפורסמו בכלי תקשורת מסורתיים כמו ה"ושינגטון פוסט".

גם אם פייסבוק ושאר הרשתות החברתיות יצליחו להחדיר אלגוריתם מתוחכם שיזהה גורמי חדשות "עוינים" המפיצים שקרים ובדותות, לא יהיה בכך כדי להשיב את הגלגל לאחור. על פי מחקר של מכון "פיו", 62 אחוז מהאמריקנים ניזונים מחדשות בעיקר באמצעות האינטרנט, והמשמעות היא שדור שלם עלול לגדול ללא כישורי אוריינות בסיסיים שיאפשרו להם להבדיל בין אמת לשקר. בזירה כזאת צפויה גישתו הפורנוגרפית של טראמפ - זו המעוררת פנטזיות בלב שומעיה (בין שמדובר בפנטזיות מיניות או כאלה המעודדות שנאה ואלימות) - להמשיך לזכות לאוזן קשבת בקרב שכבות ציבור רחבות, מעל לראשו של הממסד, ומתחת לרדאר של השפיות האנושית. ■

ההכתרה של הנשיא טראמפ השתתף יותר קהל מבכל טקס הכתרה אחר בארצות הברית ובעולם". זאת אמירה קלה להפרכה - תמונות שפורסמו המחישו כי בטקס ההכתרה של אובמה ב-2009 השתתף קהל גדול בהרבה, שמילא את הפארק הלאומי ה-Mall המשתרע למרגלות מדרגות הקפיטול עד להתפקע - אבל בבית הלבן סירבו לסייג את ההצהרה המופרכת, אף שחשיבותה שולית בסך הכול.

פייסבוק במבוכה כתוצאה מההתפתחויות הללו ומתחבטת נואשות בחודשים האחרונים בניסיון לנסח קודים חדשים אשר יגבילו, יעצרו או ימנעו את זליגתן של "ידיעות" חדשותיות שקריות, המופצות כלגיטימיות ישר אל הפידים של ציבור הגולשים. חלק ניכר מגולשי פייסבוק מעולם לא רכשו (או לא רצו לרכוש) מיומנויות שיאפשרו להם להבחין בין דיווחי-אמת לבין קשקושים מגוחכים כמו "האפיפיוור פרנסיס מודיע על תמיכתו בטרואמפ", ו"חוקר FBI שהיה מעורב בהדלפת האימיילים של קלינטון נמצא מת בדירתו בעקבות פרשת התאבדות

"אמת אלטרנטיבית" - מתוך הסרט "1984"

